

Date: 7th October-2026

YANGI O‘ZBEKISTONDA DINIY QADRIYATLARNING O‘RNI

Zokirova Ra’no Islom qizi
Islomshunos, dinshunos

Annotatsiya. Ushbu tezisda Yangi O‘zbekiston taraqqiyoti sharoitida diniy qadriyatlarning jamiyat ma’naviy hayotidagi o‘rni, ularning milliy qadriyatlar bilan uyg‘unligi hamda yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Vijdon erkinligi, diniy bag‘rikenglik va konfessiyalararo totuvlikni ta’minlashning ijtimoiy barqarorlikka ta’siri yoritiladi. Shuningdek, diniy qadriyatlarni ma’rifiy asosda anglash, ajdodlar ilmiy-ma’naviy merosini o‘rganish va yoshlarni turli yot g‘oyalardan himoya qilish masalalariga e’tibor qaratiladi. **Kalit so‘zlar:** Yangi O‘zbekiston, diniy qadriyatlar, ma’naviyat, vijdon erkinligi, diniy bag‘rikenglik, milliy qadriyatlar, konfessiyalararo totuvlik, yoshlar tarbiyasi, ma’rifat, ijtimoiy barqarorlik.

KIRISH

Yangi O‘zbekistonni barpo etish jarayonida inson qadri, uning huquq va erkinliklarini ta’minlash, millatlararo totuvlikni mustahkamlash, jamiyatda sog‘lom ma’naviy muhitni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. O‘zbekiston tarixan turli millat, madaniyat va din vakillari o‘zaro hamjihatlikda yashab kelgan hududlardan biri hisoblanadi. Shu sababli diniy qadriyatlar masalasini jamiyatning ma’naviy rivojlanishi, tarixiy meros va fuqarolarning vijdon erkinligi bilan uzviy bog‘liq holda o‘rganish muhimdir.

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida har kim uchun vijdon erkinligi kafolatlangan. Shu bilan birga, O‘zbekiston dunyoviy davlat sifatida diniy tashkilotlar va davlat munosabatlarini qonuniy mezonlar asosida tartibga soladi. Diniy qadriyatlar insoniyat ma’naviy merosining muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Ular insonni ezgulik, halollik, adolat, mehr-oqibat, sabr-toqat, insonparvarlik, ota-onaga hurmat, oila va jamiyat oldidagi mas’uliyat kabi fazilatlariga undashi bilan ijtimoiy ahamiyatga ega. O‘zbek xalqining ko‘plab milliy urf-odat va an’analari ham ana shunday umuminsoniy axloqiy tamoyillar o‘z ifodasini topgan.

Yangi O‘zbekiston sharoitida diniy qadriyatlarning muhim jihatlaridan biri - ularni ma’rifat va ilm bilan uyg‘un holda anglash masalasidir. O‘zbekiston zamini Imom Buxoriy, Imom Termiziy, Abu Mansur Moturidiy, Burhoniddin Marg‘inoniy kabi buyuk allomalarni yetishtirib bergan. Ularning ilmiy-ma’naviy merosini chuqur tadqiq qilish nafaqat tarixiy xotirani tiklash, balki yosh avlodga ilm, tafakkur va bag‘rikenglikka asoslangan qarashlarni yetkazishda ham katta ahamiyatga ega.

Ayniqsa, globallashuv va raqamli axborot makoni kengayib borayotgan hozirgi davrda yoshlarning diniy masalalar bo‘yicha ishonchli va ilmiy asoslangan bilimga ega bo‘lishi dolzarbdir. Ijtimoiy tarmoqlarda diniy tushunchalarni noto‘g‘ri talqin qiluvchi, mutaassiblik yoki radikal qarashlarni targ‘ib qiluvchi axborotlar uchrashi mumkin. Bunday sharoitda diniy savodxonlikni oshirish, yoshlarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish hamda dinning insonparvarlik va ma’rifatga oid mohiyatini tushuntirish profilaktik ahamiyatga ega.

Date: 7th October-2026

Diniy qadriyatlarning yana bir muhim vazifasi jamiyatda bag'rikenglik madaniyatini mustahkamlash bilan bog'liq. Bag'rikenglik boshqa din yoki e'tiqod vakillarining qarashlarini hurmat qilish, fuqarolarning diniy mansubligidan qat'i nazar teng huquqliligini e'tirof etishni anglatadi. Shu nuqtai nazardan, diniy qadriyatlar jamiyatni ajratuvchi emas, balki insoniy fazilatlar asosida birlashtiruvchi ma'naviy omil bo'lib xizmat qilishi muhim. Buning uchun diniy qadriyatlarni siyosiy lashtirish, diniy e'tiqodni majburlash yoki bir e'tiqodni boshqasidan ustun qo'yish kabi yondashuvlardan saqlanish zarur. Diniy qadriyatlarning ijobiy ijtimoiy salohiyati aynan vijdon erkinligi va dunyoviy davlat tamoyillari bilan uyg'unlashganda to'liq namoyon bo'ladi.

Yangi O'zbekistonda diniy-ma'rifiy merosni tadqiq etish va uni xalqaro ilmiy jamoatchilikka yetkazishga ham e'tibor kuchaymoqda. Islom sivilizatsiyasi markazi, Imom Buxoriy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi kabi ilmiy-ma'rifiy tuzilmalar faoliyatining rivojlantirilishi tarixiy qo'lyozmalarni o'rganish, allomalar merosini tadqiq qilish va diniy-ma'rifiy bilimlarni ilmiy asosda targ'ib etishga xizmat qiladi.

Diniy qadriyatlarning oiladagi o'rni ham alohida ahamiyatga ega. Oila insonning dastlabki ma'naviy va axloqiy tarbiya maskanidir. Kattalarga hurmat, kichiklarga izzat, ota-onaga ehtirom, qo'ni-qo'shnichilik, saxovat, muhtojlarga ko'mak berish singari qadriyatlar milliy va diniy an'analarimizda bir-birini to'ldiradi. Ushbu fazilatlarini zamonaviy ta'lim va tarbiya bilan uyg'unlashtirish jamiyatda ijtimoiy mas'uliyat va hamjihatlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Biroq diniy qadriyatlarni rivojlantirish deganda jamiyat hayotining barcha sohalarini diniylashtirish tushunilmasligi kerak. Yangi O'zbekiston taraqqiyotida zamonaviy ilm-fan, innovatsiya, dunyoviy ta'lim va diniy-ma'naviy meros o'z vakolat va vazifalari doirasida rivojlanishi muhim. Ilmiy bilim va diniy e'tiqodning o'ziga xos xususiyatlarini hurmat qilish jamiyatda sog'lom dunyoqarash shakllanishiga yordam beradi.

Shu jihatdan diniy qadriyatlarning jamiyat taraqqiyotidagi o'rnini quyidagi o'zaro bog'liq yo'nalishlarda ko'rish mumkin: ma'naviy-axloqiy tarbiya → tarixiy merosni asrash → bag'rikenglik va hamjihatlik → yoshlarning ma'rifiy immunitetini kuchaytirish → ijtimoiy barqarorlik. Mazkur bog'liqlik diniy qadriyatlarning ijtimoiy ahamiyatini zamonaviy taraqqiyot talablari bilan uyg'un holda tushunish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, Yangi O'zbekistonda diniy qadriyatlar jamiyatning ma'naviy-axloqiy rivojlanishiga xizmat qiluvchi muhim omillardan biridir. Ularning jamiyat taraqqiyotidagi konstruktiv o'rni, eng avvalo, insonparvarlik, bag'rikenglik, ezgulik, adolat, o'zaro hurmat va ma'rifat kabi umuminsoniy tamoyillar orqali namoyon bo'ladi.

Bugungi sharoitda diniy qadriyatlarni asrash bilan bir qatorda, ularni ilmiy va ma'rifiy asosda o'rganish, yoshlarning diniy savodxonligini oshirish, turli buzg'unchi va mutaassib qarashlarga qarshi tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish zarur. Bunda oila, ta'lim muassasalari, ilmiy markazlar va fuqarolik jamiyati institutlarining hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Shunday qilib, Yangi O'zbekiston sharoitida diniy qadriyatlarga hurmat, dunyoviylik, vijdon erkinligi va konfessiyalararo bag'rikenglikning o'zaro uyg'unligi jamiyat tinchligi, ma'naviy yuksalish va barqaror taraqqiyotning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Date: 7th October-2026

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Yangi tahrir, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to‘g‘risida”gi Qonuni. 2021.
3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston – 2030” strategiyasiga oid hujjatlari.
5. Imom Buxoriy ilmiy-ma’rifiy merosiga oid tadqiqotlar.
6. Abu Mansur Moturidiy ilmiy-ma’naviy merosiga oid tadqiqotlar.

